Lietas Nr. C04426111
Lietas arhīva Nr. PAC-0319-15

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2015.gada 14.septembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Sandra Krūmiņa,
tiesnese Māra Katlapa,
tiesnesis Normunds Riņķis,
ar tiesas sēžu sekretāru Niku Redlihu,Martu Tugolukovu,
piedaloties prasītāju /pers. C/ un /pers. D/ pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Solvitai Eimanei, atbildētājam /pers. E/ un viņa pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Olavam Ceram,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. C/ (/pers. C/) un /pers. D/ (/pers. D/) prasībā pret /pers. E/ par parāda piedziņu un /pers. E/ pretprasībā pret /pers. C/ un /pers. D/ par dāvinājuma līguma atzīšanu par noslēgtu sakarā ar prasītāju apelācijas sūdzību un atbildētāja pretapelācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 24.aprīļa spriedumu.

A p r a k s t o š ā

[1] /pers. G/ un /pers. H/ 1998.gada 26.augustā taisījuši testamentu, ar kuru savstarpēji viens otru iecēluši par mantiniekiem uz noteiktu mantu, t.sk. noguldījumiem dolāros AS „Parex banka", bet par pēcmantiniekiem iecēluši /pers. D/ un /pers. C/.

/pers. G/ 2010.gada 1.martā izsniedzis /pers. E/ notariāla akta kārtībā noformētu pilnvaru ar šādu saturu: „Ar šo es, /pers. G/, pilnvaroju /pers. E/ pilnībā pēc saviem ieskatiem rīkoties ar maniem naudas noguldījumiem, kas atrodas akciju sabiedrības „PAREX banka" kontos, t.sk. veikt dažādas naudas operācijas, t.i. jebkurā daudzumā izņemt naudu no konta, noguldīt naudu, pārskaitīt citos kontos, kā arī nepieciešamības gadījumā kontu slēgt pirms attiecīgo termiņnoguldījuma un/vai depozīta līguma termiņa beigām; samaksāt noteiktās soda sankcijas; manā vārdā pārslēgt termiņnoguldījuma un/vai depozīta līgumus; atjaunot/pagarināt un saņemt norēķinu karti, nozaudēšanas gadījumā noformēt karti, kā arī rīkoties ar norēķinu karti; sakarā ar iepriekšminēto iesniegt, pieprasīt un saņemt ar uzdevuma izpildi saistītos nepieciešamos dokumentus un dažādu informāciju, manā vietā parakstīties visur, kur tas nepieciešams un nokārtot visas citas ar šī uzdevuma izpildi saistītās formalitātes".

/pers. E/, pamatojoties uz 2010.gada 1.marta pilnvaru, 2010.gada martā – aprīlī nokārtojis septiņu starp /pers. G/ un AS „Parex banka" noslēgtu termiņdepozīta līgumu pirmstermiņa izbeigšanu par kopējo summu 427 784,28 USD.

/pers. G/ 2010.gada 24.aprīlī miris.

/pers. D/ un /pers. C/ 2010.gada 20.decembrī izsniegta mantojuma apliecība par pēdējās gribas rīkojuma akta stāšanos likumīgā spēkā, ar kuru viņi iecelti par legatāriem līdzīgās daļās uz noteiktu mantu, t.sk. naudas līdzekļiem 39 616,08 USD jeb 20 956,91 LVL apmērā, kas atrodas AS „Citadele banka" (bijušajā AS „Parex banka") , un mantojuma apliecība par tiesībām uz mantojumu pēc likuma, ar kuru viņi līdzīgās daļās apstiprināti mantojuma tiesībās uz /pers. G/ atstāto mantojumu.

[2] /pers. C/ un /pers. D/ 2011.gada 18.augustā cēluši tiesā prasību pret /pers. E/, kurā lūguši piedzīt no atbildētāja parādu kopā 427 784,28 USD jeb 211 325,43 LVL apmērā, t.i., 105 662,71 LVL apmērā par labu katram no prasītājiem.

Prasītāji prasības pieteikumā atsaukušies uz Civillikuma 382., 384., 391.pantu, 404.panta otro daļu, 418., 501., 669., 701., 2295., 2304.pantu, un prasību pamatojuši ar šādiem apstākļiem.

Naudas summa, kuru pilnvarnieks /pers. E/ saņēmis, pirms termiņa izbeidzot termiņdepozīta līgumus, atskaitot daļu, kas izlietota pilnvardevēja /pers. G/ labā un viņa uzdevuma izpildei, ietilpst mantojuma masā un ir atdodama /pers. G/ mantiniekiem – /pers. C/ un /pers. D/. Prasītāji ir sarakstījušies ar atbildētāju un lūguši sniegt ziņas par naudas izlietojumu, bet nekādu konkrētu informāciju un izdevumus apliecinošus dokumentus no viņa nav saņēmuši.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2011.gada 26.augusta lēmumu noteikts, ka /pers. C/ un /pers. D/ prasības nodrošināšanai 211 325,43 LVL apmērā apķīlājama /pers. E/ piederošā kustamā manta un naudas līdzekļi, kas atrodas viņa banku kontos, un ierakstāmas ķīlas tiesības atzīmes uz /pers. E/ piederošiem nekustamiem īpašumiem – nekustamo īpašumu /adrese A/, reģistrētu Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/, un nekustamo īpašumu /adrese B/, reģistrētu Carnikavas novada zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/.

[4] /pers. E/ savā rakstveida paskaidrojumā prasību nav atzinis un ir cēlis tiesā pretprasību pret /pers. C/ un /pers. D/, kuru tiesvedības laikā precizējis, lūdzot atzīt faktu, ka starp viņu un /pers. G/ tika noslēgts dāvinājuma līgums atlīdzības nozīmē, ar kuru /pers. G/ viņam uzdāvinājis naudas līdzekļus 427 784,28 USD jeb 211 325,43 LVL apmērā, kas atradās /pers. G/ bankas kontā AS „Parex banka" un kas palika pāri pēc /pers. G/ vajadzībām nepieciešamo izdevumu apmaksas, kā pateicību un atlīdzību par /pers. E/ un viņa ģimenes ilggadējo palīdzību.

/pers. E/ pretprasības pieteikumā atsaucies uz Civillikuma 1428.panta trešo daļu, 1473., 1507., 1912.pantu, 1915.panta pirmo daļu un pretprasību pamatojis ar šādiem apstākļiem.

/pers. E/ un /pers. G/ ģimenes kopš 1970-iem gadiem ir draudzējušās, bet 1984.gadā, kad /pers. G/ apprecējies ar /pers. E/ māti /pers. I/ (pēc laulības noslēgšanas – /uzvārds/), savstarpējās attiecības kļuvušas ģimeniskas un tādas tās saglabājušās arī pēc tam, kad /pers. J/ nomirusi un /pers. G/ noslēdzis jaunu laulību. Abām ģimenēm gandrīz 30 gadus bijusi kopēja saimniecība, un /pers. G//pers. G/ pēdējos dzīves gadus nesavtīgi un pašaizliedzīgi par viņu un viņa sievu rūpējies.

/pers. G/, apzinādamies, ka viņa veselība pasliktinās un ka /pers. E/ viņam ļoti palīdz, vēlējies nodrošināties, lai pēdējais viņa dēļ necieš zaudējumus un pēc viņa nāves ir materiāli nodrošināts, tāpēc 2010.gada 1.martā izsniedzis pilnvaru, ar kuru pilnvarojis /pers. E/ pēc saviem ieskatiem rīkoties ar viņa naudas līdzekļiem, kas noguldīti AS „Parex banka". Pēc pilnvaras izsniegšanas /pers. G/ vairākkārt uzstājis, lai /pers. E/ noguldīto naudu pārskaita uz savu kontu.

Lai gan rakstveida dāvinājuma līgums nav ticis noslēgts, uz dāvinājuma līguma noslēgšanas faktu norāda lietas faktiskie apstākļi un 2010.gada 1.marta pilnvara.

Tulkojot 2010.gada 1.marta pilnvaru, secināms, ka /pers. G/ griba bijusi atdot (dāvināt) atbildētājam AS „Parex banka" noguldītos naudas līdzekļus, lai kompensētu viņa labā jau izdarītos un nākotnē sagaidāmos izdevumus un pateiktos par viņam sniegto palīdzību. Pilnvarojums ir vērsts uz to, lai /pers. E/ varētu pārskaitīt /pers. G/ noguldīto naudu uz savu bankas kontu un brīvi rīkoties ar tiem. Ja /pers. G/ būtu gribējis piešķirt naudas līdzekļus tikai konkrētam mērķim – viņa aprūpei, tad attiecīgi būtu noformulējis arī pilnvaras tekstu.

/pers. E/ rīcība, pārskaitot naudas līdzekļus uz savu kontu bankā, ir vērtējama kā dāvinājuma pieņemšana.

Lielākā daļa no saņemtās noguldījumu summas ir izlietota /pers. G/ vajadzībām, t.sk. dzīvokļa un vasarnīcas pārbūvei, lai tur varētu iekļūt cilvēks ratiņkrēslā, medmāsas un aprūpes darbinieku algošanai, ar dzīvokli saistīto maksājumu segšanai, bēru organizēšanai, kapa vietas iekārtošanai un uzturēšanai kārtībā, pieminekļa uzstādīšanai.

/pers. C/ un /pers. D/ savukārt par /pers. G/ nav rūpējušies un par viņu atcerējušies vien tad, kad viņiem vajadzējis naudu un kad atklājies mantojums.

[5] /pers. C/ un /pers. D/ savā rakstveida paskaidrojumā pretprasību nav atzinuši, izsakot šādus iebildumus.

2010.gada 1.marta notariālā akta kārtībā noformētā pilnvara apliecina to, ka starp /pers. G/ un /pers. E/ tika noslēgts nevis dāvinājuma, bet pilnvarojuma līgums. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 178.panta trešo daļu notariālā akta kā rakstveida pierādījuma patiesīgumu nevar apšaubīt, bet to var apstrīdēt, ceļot atsevišķu prasību.

Ja /pers. G/ būtu vēlējies savu naudu uzdāvināt vai novēlēt /pers. E/, viņš būtu noslēdzis dāvinājuma līgumu vai būtu taisījis attiecīgu testamentu.

[6] /pers. C/ un /pers. D/ pilnvarotais pārstāvis pirmās instances tiesas sēdē samazinājis prasības summu, lūdzot piedzīt no /pers. E/ naudas summu 200 000 LVL apmērā, t.i., 100 000 LVL par labu katram no prasītājiem.

Paskaidrojis, ka, lai arī /pers. E/ nav sniedzis norēķinu par naudas izlietojumu, /pers. C/ un /pers. D/ atzīst, ka viņš daļu no saņemtās naudas ir izlietojis /pers. G/ vajadzībām.

[7] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 24.aprīļa spriedumu gan prasība, gan pretprasība noraidītas un atcelts lietā piemērotais prasības

nodrošinājums.

Spriedumā norādīti šādi apsvērumi.

[7.1] /pers. G/, izsniedzot 2010.gada 1.marta pilnvaru, ir pilnvarojis /pers. E/ pēc saviem ieskatiem brīvi rīkoties ar viņa naudas noguldījumiem AS „Parex banka", t.sk. izņemt naudu no konta, pārskaitīt to uz citiem kontiem, slēgt kontu pirms termiņa, samaksāt noteiktās soda sankcijas.

/pers. C/ un /pers. D/, lūdzot piedzīt no /pers. E/ naudu, ir atsaukušies uz Civillikuma 2295.pantu, kas nosaka, ka pilnvarniekam jādarbojas, izpildot viņam doto uzdevumu, ar lielāko rūpību, un Civillikuma 2304.pantu, kas nosaka, ka pilnvarnieks nedrīkst gūt no lietas peļņu sev pašam.

Lietā nav pierādīts, ka /pers. E/ ir rīkojies pretēji pilnvardevēja gribai un norādījumiem vai pārkāpis pilnvarojuma robežas. Lietai ir pievienots AS „Parex banka" 2010.gada 3.marta apliecinājums, ka pats pilnvardevējs /pers. G/ bankas darbiniekiem ir apstiprinājis, ka /pers. E/, pamatojoties uz 2010.gada 1.marta pilnvaru, ir tiesīgs pirms termiņa izņemt no viņa konta bankā termiņnoguldījumus kopā USD 467 234,36 apmērā skaidrā naudā vai ar pārskaitījumu uz savu bankas kontu, samaksājot pielīgtās soda naudas.

Civillikuma 2304.pants paredz, ka pilnvarnieks nedrīkst gūt no lietas peļņu sev pašam, bet viņam viss, ko viņš ar pilnvarojumu ieņēmis vai dabūjis, ir jāatdod pilnvarotājam, bet vienlaikus paredz arī to, ka pilnvarotājs var atļaut pilnvarniekam paturēt uzdevuma izpildes rezultātā iegūto peļņu vai daļu no tās, kā tas arī ir noticis konkrētajā gadījumā.

[7.2] Nav pamata secinājumam, ka starp /pers. G/ un /pers. E/ ir ticis noslēgts dāvinājuma līgums.

Lietā nav strīda par to, ka atbildētāja un /pers. G/ starpā ir pastāvējušas ģimeniskas attiecības un ka atbildētājs ir ilgstoši rūpējies par /pers. G/, tomēr /pers. G/ 2010.gada 1.martā parakstītā pilnvara apliecina, ka viņu starpā ticis noslēgts nevis dāvinājuma, bet pilnvarojuma līgums.

Kā izriet no minētās pilnvaras, zvērināta notāre ir noskaidrojusi pilnvardevēja gribu un darījuma nosacījumus, skaidri un nepārprotami ir pierakstījusi personas paziņojumus, ir iepazīstinājusi pilnvardevēju ar darījuma tiesiskajām sekām. Darījuma saturs pilnvarā atspoguļots skaidri un saprotami. Pilnvaradevējs ir apstiprinājis, ka viņš ir sapratis notariālā akta saturu un ka tas atbilst viņa gribai.

[8] /pers. C/ un /pers. D/ iesnieguši apelācijas sūdzību, ar kuru pārsūdzējuši pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīta viņu prasība, un lūguši to apmierināt.

Apelācijas sūdzībā izteikti prasības pieteikumā jau minētie un šādi apvērumi.

Tiesa pamatoti atzinusi, ka nav pamata secinājumam, ka starp /pers. G/ un /pers. E/ ticis noslēgts dāvinājuma līgums.

Lietā nav strīda par to, ka atbildētājs, pamatojoties uz 2010.gada 1.marta pilnvaru, ir bijis tiesīgs izņemt /pers. G/ noguldījumu summu no viņa konta bankā un daļu no tās izlietot /pers. G/ labā, t.sk. viņa aprūpei, ārstēšanai, apbedīšanai un kapavietas iekārtošanai. Lietā ir strīds par to, vai naudas summa, kas palikusi pāri pēc minēto izdevumu segšanas, ir uzskatāma par atbildētāja īpašumu vai ietilpst /pers. G/ mantojuma masā un ir atdodama mantiniekiem.

Tiesa, noraidot prasību, nepamatoti atsaukusies uz Civillikuma 2304.pantu. Minētā tiesību norma paredz, ka pilnvarotājs var atļaut pilnvarniekam paturēt uzdevuma izpildīšanā iegūto pelņu (mantas pieaugumu) vai daļu no tās, bet ne pilnvarniekam piederošu mantu. Lai atsavinātu mantu, ir noslēdzams atsavinājuma līgums, kas konkrētajā gadījumā nav noticis.

[9] /pers. E/ iesniedzis pretapelācijas sūdzību, ar kuru pārsūdzējis tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīta viņa pretprasība, un lūdzis to apmierināt.

Pretapelācijas sūdzībā izteikti pretprasības pieteikumā jau minētie un šādi apsvērumi.

Tiesa pamatoti atzinusi, ka nav pamata naudas summas, ko /pers. C/ un /pers. D/ nosaukuši par parādu, piedziņai. /pers. E/ viņiem neko nav parādā un neatzīst, ka prasītā naudas summa ietilpst /pers. G/ atstātā mantojuma sastāvā.

Prasītāji savu prasību pamatojuši ar Civillikuma 2295., 2304.pantu, kuri nav piemērojami, lai atzītu parādsaistību esamību, un kuri neparedz pilnvardevēja mantiniekiem pamatu prasīt tiesību atzīšanu uz neizlietotiem naudas līdzekļiem.

Tiesa nepamatoti atzinusi, ka lietā nav pierādīts, ka starp /pers. E/ un /pers. G/ ticis noslēgts dāvinājuma līgums, t.sk., ka 2010.gada 1.marta pilnvara neapliecina šāda līguma noslēgšanu. Minētā pilnvara ir bijusi instruments dāvinājuma līguma realizācijai.

No Civillikuma 1431.panta izriet, ka notariālā akta veids un tiesiskais darījums, kas ar to saistīts, var atšķirties. Likums neparedz dāvinājumam rakstveida formu.

Par dāvinājuma līguma noslēgšanas faktu liecina šādi apstākļi: 1) pilnvarā noteiktais pilnvarnieka tiesību apjoms – pilnībā un pēc saviem ieskatiem rīkoties ar naudas līdzekļiem; 2) tas, ka pilnvara nesatur nekādus ierobežojumus par labu pilnvardevējam; 3) AS „Parex banka" 2010.gada 3.marta apliecinājums, ar kuru /pers. G/ atkārtoti paudis savu gribu; 4) tas, ka starp /pers. E/ un /pers. G/ ģimenēm pastāvējusi 40 gadu ilga draudzība un ka /pers. G/ vairākkārt norādījis /pers. E/, lai izpilda viņa gribu – pirms termiņa izbeidz depozīta līgumus un noguldījumu summu pārskaita uz savu kontu bankā; 5) pilnvarai ir bijusi praktiska funkcija – bez tās /pers. E/ nevarētu izpildīt /pers. G/ gribu; 6) /pers. G/ dāvinājumam ir izteikti subjektīvs pamatojums – pateicības jūtu radīta devība.

/pers. C/ un /pers. D/ nepamatoti apgalvojuši, ka, ja /pers. G/ būtu gribējis naudu atdot /pers. E/, tad viņš būtu noslēdzis rakstveida dāvinājuma līgumu vai sastādījis testamentu. Vērtējot nepazīstamu personu darbības pagātnē, pie apstākļiem un notikumiem, kuri šodien nav precīzi zināmi, nav iespējams objektīvi spriest par vislabākajiem iespējamiem rīcības variantiem.

Apelācijas sūdzības iesniedzēji nepareizi tulkojuši Civillikuma 2304.pantu. No šīs tiesību normas izriet, ka pilnvarotājs ir tiesīgs piešķirt pilnvarniekam arī lietas, kuras pēdējais ir ieguvis ar pilnvaru, kas atbilst līdzēju privātautonomijas principam.

[10] /pers. C/ un /pers. D/ pilnvarotā pārstāve rakstveida paskaidrojumā pretapelācijas sūdzību nav atzinusi, izsakot šādus iebildumus.

Prasības pamats ir apstākļi, ar kuriem prasītājs pamato savu prasību, nevis atsauces uz tiesību normām.

Tam, ka piedzenamā summa prasības pieteikumā ir nosaukta par parādu, nav izšķirošas nozīmes, jo lietā ir runa par norēķina došanu un to naudas līdzekļu piedziņu, kas nepamatoti palikuši pilnvarnieka rīcībā. Juridiskajā literatūrā jebkura summa, kas atrodas pie trešās personas un ir atdodama kreditoram, tiek uzskatīta par parādu.

Lietā nav pierādījumu, ka /pers. G/ būtu izteicis gribu atsavināt sev piederošos naudas līdzekļus savam pilnvarniekam /pers. E/.

[11] /pers. C/ un /pers. D/ pilnvarotā pārstāve /pers. M/ apelācijas instances tiesas sēdē /pers. E/ pretapelācijas sūdzību un pretprasību neatzina, bet /pers. C/ un /pers. D/ apelācijas sūdzību un prasību uzturēja, samazinot prasības summu – lūdza piedzīt no /pers. E/ naudas summu 315 755 USD jeb 276 978,07 EUR apmērā, t.i., 138 489,03 EUR apmērā par labu katram no prasītājiem. Lūdza arī piedzīt no atbildētāja izdevumus advokāta palīdzības samaksai 11 099,52 EUR apmērā.

Paskaidroja, ka no lietai pievienotajiem dokumentiem izriet, ka pēc termiņdepozīta līgumu pirmstermiņa izbeigšanas un līgumsodu samaksas no /pers. G/ bankas konta uz /pers. E/ bankas kontu tika pārskaitīta nauda kopā 355 755 USD apmērā. Lai gan /pers. G//pers. G/ mantiniekiem pamatotu norēķinu par naudas izlietojumu joprojām nav sniedzis, prasītāji atzīst, ka /pers. G/ uzturēšanai laikā no 2010.gada 1.marta līdz 2010.gada 24.aprīlim varēja tikt izlietota nauda aptuveni 40 000 USD apmērā, tāpēc prasību uztur par naudas summas 315 755 USD jeb 276 978,07 EUR apmērā atgriešanu.

/pers. E/ tiesā iesniegtie maksājumu dokumenti neapliecina, ka izdevumi ir veikti /pers. G/ uzdevuma izpildei. Lielākā daļa no tiem sastādīti laikā, kad pilnvara vēl nebija izsniegta vai kad /pers. G/ jau bija miris, kā arī lielākajā daļā no tiem nav iespējams identificēt maksātāju un maksājuma mērķi.

[12] /pers. E/ pilnvarotais pārstāvis /pers. N/ apelācijas instances tiesas sēdē /pers. C/ un /pers. D/ apelācijas sūdzību un prasību neatzina, bet /pers. E/ pretapelācijas sūdzību un pretprasību uzturēja, izsakot pretapelācijas sūdzībā un pretprasības pieteikumā jau minētos apsvērumus.

Paskaidroja, ka neapstrīd to, ka no /pers. G/ bankas konta uz /pers. E/ bankas kontu tika pārskaitīta nauda kopā 355 755 USD apmērā. No šīs naudas summas vismaz 300 000 EUR tika izlietoti /pers. G/ vajadzībām.

/pers. C/ un /pers. D/ apelācijas instancē ir grozījuši savu prasību, norādot, ka prasība ir celta par pilnvarnieka pienākumu sniegt norēķinu un atgriezt pilnvardevējam piederējušo un uzdevuma izpildei neizlietoto naudu, un atsaucoties uz Civillikuma 2305.pantu.

Prasība ir skatāma tādās robežās, kādās tā ir celta, t.i., par parāda piedziņu jeb tādu naudas līdzekļu izdošanu mantiniekiem, kuri ietilpst mantojuma sastāvā saskaņā ar Civillikuma 669.pantu.

/pers. C/ un /pers. D/ prasītos naudas līdzekļus nemaz nav mantojuši. Viņiem izsniegtajās mantojuma apliecībās nav norādīts, ka mantojuma sastāvā ietilpst prasītie naudas līdzekļi vai prasījuma tiesības pret /pers. E/ par naudas piedziņu, lai gan mantinieki un notārs par naudas pārskaitījumu /pers. E/ bijuši informēti. Prasītāji arī nevarēja mantot naudas līdzekļus, kas /pers. G/ uz nāves brīdi vairs nav piederējuši.

Tā kā /pers. E/ apstrīd /pers. C/ un /pers. D/ mantojuma tiesības uz prasītajiem naudas līdzekļiem, pēdējiem vajadzēja celt mantojuma prasību saskaņā ar Civillikuma 668.pantu. Celtā prasība nav uzskatāma par mantojuma prasību, jo prasītāji nav lūguši atzīt viņus par mantiniekiem uz naudas summu, kas izmaksāta /pers. E/, bet nav norādīta nevienā no mantojuma apliecībām.

M o t ī v u d a ļ

[13] Noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudījusi un novērtējusi pierādījumus lietā, apsvērusi apelācijas un pretapelācijas sūdzībās norādītos argumentus, Civillietu tiesu palāta atzīst, ka apelācijas sūdzība, prasība, pretapelācijas sūdzība un pretprasība nav pamatotas šādu apsvērumu dēļ.

[13.1] Civillietu tiesu palāta secina, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013.gada 24.aprīļa spriedumā norādītie motīvi prasības un pretprasības noraidīšanai ir pareizi, tāpēc saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu tiem pievienojas.

Apelācijas sūdzībā un pretapelācijas sūdzībā norādītie argumenti nav pamatoti.

[13.2] Pretapelācijas sūdzības iesniedzējs /pers. E/ nepamatoti norādījis, ka /pers. C/ un /pers. D/ savā apelācijas sūdzībā, atsaucoties uz tiesību normu, kas nav

norādīta prasības pieteikumā, ir grozījuši prasības pamatu, un ka prasība ir noraidāma tāpēc, ka tā ir nepareizi definēta vai tāpēc, ka prasītāji ir atsaukušies uz tiesību normu, kas konkrētajā gadījumā nav piemērojama.

Civilprocesa likuma 192.pants nosaka, ka tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas.

Prasības priekšmets ir atbildētājam izvirzītais prasījums, bet prasības pamats – juridiskie fakti (apstākļi), ar kuriem prasītājs pamato savu prasījumu. Judikatūrā, piemēram, Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007.gada 12.decembra spriedumā lietā Nr.SKC-237, skaidrots, ka ar prasības pamatu saprotama nevis tiesību norma, bet juridiskie fakti (apstākļi), ar kuriem tiesību normas hipotēze saista strīda pušu materiāltiesiskās attiecības esamību, grozīšanos vai izbeigšanos.

Saskaņā ar minēto nav būtiskas nozīmes tam, kā prasītājs ir definējis savu prasību (mantojuma vai īpašuma prasība), kā nosaucis piedzenamo summu (parāds vai pie mantojuma piederīga un izdodama naudas summa) vai uz kādām tiesību normām atsaucies prasības pieteikumā un apelācijas sūdzībā. Tiesa, noskaidrojusi lietas apstākļus, pati piemēro tās tiesību normas, kuras konkrētā strīda izšķiršanā ir piemērojamas.

/pers. C/ un /pers. D/ savā prasības pieteikumā ir lūguši piedzīt no /pers. E/ naudu un savu prasību pamatojuši ar to, ka atbildētājam kā /pers. G/ pilnvarniekam ir pienākums sniegt norēķinu par uzdevuma izpildīšanu un atgriezt prasītājiem kā /pers. G/ mantiniekiem naudu, ko viņš ar pilnvarojumu dabūjis, kas palikusi pāri pēc uzdevuma izpildes un kas līdz ar to ietilpst mantojuma masā, bet viņš to labprātīgi nedara. Šādu savu prasību /pers. C/ un /pers. D/ uzturēja arī apelācijas instances tiesā.

Pie apstākļiem, kad /pers. E/ apstrīd /pers. C/ un /pers. D/ prasītās naudas summas piederību mantojuma masai, celtā prasība ir kvalificējama kā mantojuma prasība Civillikuma 668., 670.panta izpratnē. Lai prasību kvalificētu kā mantojuma prasību, prasības pieteikumā nav obligāti jābūt ietvertam prasījumam „atzīt mantojuma tiesību uz naudas summu noteiktā apmērā". Prasība pirmkārt ir vērsta uz naudas summas atdošanu, bet mantojuma tiesības ir no prasības pieteikuma satura izrietošs juridisks pamatojums naudas atdošanai.

[13.3] Pretapelācijas sūdzības iesniedzējs /pers. E/ nepamatoti norādījis, ka, tā kā /pers. C/ un /pers. D/ izdotajās mantojuma apliecībās nav norādīts, ka /pers. G/ atstātā mantojuma sastāvā ir prasītie naudas līdzekļi vai prasījuma tiesības par šo naudas līdzekļu izdošanu, viņiem nav prasījuma tiesības.

Zvērināts notārs, apstiprinot mantojuma tiesībās, saskaņā ar Civillikuma 670.pantu, Notariāta likuma 316.pantu izšķir tikai jautājumu, vai mantiniekiem, kuri savas tiesības uz mantojumu ir pieteikuši, vispār ir mantojuma tiesības un, ja ir, tad kādās domājamās daļās, bet neizšķir jautājumu par konkrētu lietu piederību pie mantojuma masas un neapstiprina mantinieka tiesības uz noteiktām lietām.

Ja kāda persona apstrīd kādas lietas piederību mantojuma masai un mantinieku tiesības uz tām, ceļama attiecīga prasība tiesā.

[13.4] Pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi, ka lietā nav pamata secinājumam, ka starp /pers. G/ un /pers. E/ ir ticis noslēgts dāvinājuma līgums par /pers. G/ AS „Parex banka" noguldītās naudas dāvinājumu /pers. E/ un ka /pers. G/ 2010.gada 1.martā /pers. E/ izsniegtā pilnvara ir bijusi tikai instruments dāvinājuma līguma realizācijai, bet ir pamats secinājumam, ka starp /pers. G/ kā pilnvaras devēju un /pers. E/ kā pilnvarnieku ir ticis noslēgts pilnvarojuma līgums, kas paredz pilnvarnieka atlīdzību – to naudas līdzekļu piešķirumu, kas palikuši pāri pēc uzdevuma izpildes.

Dāvinājuma līguma un pilnvarojuma līguma noslēgšanai ir atšķirīgi mērķi. Pilnvarojuma līgums tiek slēgts tāpēc, lai persona gadījumā, kad tā pati negrib vai nespēj kārtot kādas savas lietas, uzdotu šo lietu kārtošanu citai personai (Civillikuma 2289.pants), savukārt dāvinājuma līgums tiek slēgts tad, kad kāds aiz devības vai atlīdzībā par izdarītajiem pakalpojumiem piešķir otram bez atlīdzības kādu mantisku vērtību (Civillikuma 1912., 1933.pants).

Pilnvarojuma līguma noslēgšanu apliecina /pers. G/ 2010.gada 1.martā parakstītā, notariāla akta kārtībā noformētā pilnvara, ar kuru /pers. G/ ir **pilnvarojis** /pers. E/ rīkoties ar **viņa** naudas noguldījumiem, kas atrodas AS „Parex banka" kontos, un tas, ka /pers. E/ ir uzsācis rīkoties atbilstoši izsniegtajai pilnvarai – nokārtojis starp /pers. G/ un AS „Parex banka" noslēgto termiņdepozīta līgumu pirmstermiņa izbeigšanu un rīkojies ar noguldīto naudu /pers. G/ interesēs, tādējādi ar konkludentām darbībām izsakot piekrišanu pilnvarā norādītajam.

2010.gada 1.marta pilnvarojuma akts nav apstrīdēts, līdz ar to secināms, ka tas līdz /pers. G/ nāves brīdim bijis spēkā esošs, tiesisks un /pers. G/ iekšējo gribu atspoguļojošs.

Apstāklis, ka pilnvarojuma līgums nav noformēts rakstveidā, nenozīmē to, ka pilnvarojuma līgums nav noslēgts un ka pilnvara nav spēkā. Kā izriet no Civillikuma 2290.panta, pilnvarojuma līguma forma ir atkarīga no līdzēju izvēles.

[13.5] Kā izriet no Civillikuma 2304.panta (*pilnvarnieks nedrīkst gūt no lietas peļņu sev pašam, bet viņam viss, ko viņš ar pilnvarojumu ieņēmis vai dabūjis, izņemot tikai to, ko pilnvarotājs no tā viņam piešķīris, kā arī visas uz uzdevuma pamata iegūtās lietas, tiesības un prasības, jāatdod pilnvarotājam...*), pilnvarojuma līgums var būt atlīdzības līgums – pilnvarotājs var atļaut pilnvarniekam paturēt daļu no tā, ko viņš ar pilnvarojumu ieņēmis vai dabūjis.

Apelācijas sūdzības iesniedzēji /pers. C/ un /pers. D/ nepamatoti norādījuši, ka tiesa nepareizi piemērojusi Civillikuma 2304.pantu. Tulkojot minēto tiesību normu gramatiski un sistēmiski kopā ar citām pilnvarojuma tiesisko attiecību regulējošām tiesību normām, nav pamata secinājumam, ka pilnvarniekam atlīdzība var tikt piešķirta tikai tad, ja uzdevuma veikšanas rezultātā ir gūta peļņa un tikai no peļņas. Pilnvardevējam ir tiesības brīvi izvēlēties, kādu atlīdzību un no kādiem līdzekļiem piešķirt pilnvarniekam, kas, kā pareizi norādījis pretapelācijas sūdzības iesniedzējs, atbilst līdzēju privātautonomijas principam.

[13.6] Par to, ka konkrētajā gadījumā pilnvarojuma līgums paredz pilnvarnieka atlīdzību – visu to naudas līdzekļu piešķirumu, kas palikuši pāri pēc uzdevuma izpildes, liecina šādi apstākļi.

Lietā nav strīda par to, ka /pers. E/ un /pers. G/ ģimenēm ir bijušas draudzīgas un pat ģimeniskas attiecības, un ka /pers. G//pers. G/ pēdējos dzīves gadus, kad viņš bijis nopietni slims, viņam ļoti palīdzējis un par viņu rūpējies, t.sk. pārbūvējis dzīvokli Rīgā un māju Carnikavā, lai tur varētu iekļūt cilvēks ratiņkrēslā, kā arī pēc /pers. G/ nāves sedzis viņa bēru izdevumus un iekārtojis kapavietu.

No /pers. P/ (/pers. E/ sievas) liecībām pirmās instances tiesas sēdē izriet, ka /pers. R/ 2010.gada janvārī ieradies pie /pers. G/ un abu starpā radies strīds – pirmais uzskatījis, ka /pers. G/ jāpārceļas uz pansionātu, kur viņš tiktu aprūpēts, bet otrais vēlējies palikt /pers. E/ ģimenē un teicis, ka viņa aprūpes, bēru un kapavietas uzturēšanas izdevumu segšanai tiks izmantota AS „Parex banka" noguldītā nauda.

/pers. G/ 2010.gada 1.martā izsniegtā pilnvara piešķir /pers. E/ neierobežotas tiesības pilnībā pēc saviem ieskatiem rīkoties ar AS „Parex banka" noguldīto naudu, t.sk. tiesības izbeigt termiņdepozīta līgumus pirms termiņa, samaksājot līgumos pielīgtās sankcijas, jebkurā daudzumā izņemt naudu no konta, pārskaitīt to uz citiem kontiem.

No lietai pievienotā 2010.gada 3.marta apliecinājuma izriet, ka /pers. G/ ir apliecinājis AS „Parex banka", ka /pers. E/, pamatojoties uz 2010.gada 1.marta pilnvaru, ir tiesības pirms termiņa izbeigt termiņdepozīta līgumus, samaksājot soda naudas, un izņemt visu noguldīto naudu 467 234,36 USD apmērā skaidrā naudā vai ar pārskaitījumu uz saviem bankas kontiem.

No /pers. P/ liecībām pirmās instances tiesas sēdē izriet, ka /pers. G/ pēc pilnvaras izdošanas vairākas reizes atgādinājis /pers. E/, lai viņš visu AS „Parex banka" noguldīto naudu pārskaita uz savu bankas kontu, jo gribējis, lai visa nauda ir /pers. E/ rīcībā, un uztraucies, vai ir devis pietiekoši daudz.

2010.gada 24.martā /pers. G/ noslēdzis uztura līgumu ar /pers. S/ meitu /pers. T/, ar kuru nodevis viņas īpašumā dzīvokļa īpašumu /adrese/.

Minētie apstākļi dod pamatu secinājumam, ka /pers. G/ pēdējos dzīves gadus ir vēlējies palikt /pers. E/ ģimenē un /pers. E/ ģimenes aprūpē. /pers. G/ apzinādamies, ka viņš pats vairs nespēj parūpēties par sevi un nodrošināt sev nepieciešamos dzīves apstākļus, t.sk., pielāgot /pers. E/ ģimenes dzīvokli Rīgā un māju Carnikavā cilvēkam ratiņkrēslā, ir pilnvarojis /pers. E/ rīkoties viņa interesēs un izmantot šim mērķim AS „Parex banka" terminādepozītā noguldīto naudu. Tas, ka pilnvarniekam ir tikušas piešķirtas neierobežotas tiesības pēc saviem ieskatiem brīvi rīkoties ar AS „Parex banka" noguldītiem naudas līdzekļiem, t.sk. pirms termiņa izbeigt uzreiz vairākus termiņdepozīta līgumus par ievērojamu naudas summu (467 234,36 USD), lai gan par to bija jāmaksā soda naudas, un visu noguldījumu summu uzreiz pārskaitīt uz savu bankas kontu, dod pamatu secinājumam, ka pilnvaradevējs ir gribējis, lai visa nauda uzreiz nokļūst un paliek /pers. E/ rīcībā, un ir piešķiris pilnvarniekam kā atlīdzību tos naudas līdzekļus, kas palikusi pāri pēc uzdevuma izpildes. Ja /pers. G/ būtu gribējis, lai noguldītā nauda tiktu izmantota tikai viņa vajadzībām un pēc uzdevuma izpildes atlikusī summa paliktu mantojuma masā, viņš nebūtu uzstājis, lai visa noguldījuma summa uzreiz tiktu pārskaitīta uz /pers. E/ bankas kontu. Lai izpildītu /pers. G/ uzdevumu, termiņdepozīta līgumi varēja tikt izbeigti pakāpeniski, pēc nepieciešamības, kā arī noguldījumu summa varēja tikt pārskaitīta uz citu /pers. G/ bankas kontu un izņemta no tā pakāpeniski, pēc nepieciešamības.

[13. 7] Pie apstākļiem, kad lietā ir noskaidrots, ka /pers. G/ ir gribējis, lai visa terminādepozīta nauda, t.sk. tā, kas paliks pāri pēc uzdevuma izpildes, paliek /pers. E/ kā atlīdzība par uzdevuma veikšanu, nav būtiskas nozīmes tam, konkrēti cik liela naudas summa ir izlietota /pers. G/ uzdevuma izpildei.

[13.8] Noraidot /pers. C/ un /pers. D/ prasību, atbilstoši Civilprocesa likuma 140.panta sestajai daļai atceļams lietā noteiktais prasības nodrošinājums

Lietā bijuši ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 1.intances tiesā 11,55 EUR (8,12 LVL) apmērā, otrās instances tiesā 3,28 EUR apmērā, kopā 14,83 EUR apmērā, kas saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.pantu būtu jāsedz abām pusēm līdzīgās daļās. Tā kā /pers. E/, ceļot pretprasību, ir samaksājis ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 7,83 EUR (5,50 LVL) apmērā, nesamaksātie izdevumi 7 EUR apmērā līdzīgās daļās piedzenami no /pers. C/ un /pers. D/ – no katra 3,50 EUR apmērā.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 204.[1] pantam nosakāms, ka spriedums daļā par tiesas izdevumu atlīdzināšanu labprātīgi izpildāms 10 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

R e z o l u t ī v ā

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432. – 434.pantu, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta

n o s p r i e d a

/pers. C/ un /pers. D/ prasību pret /pers. E/ par parāda piedziņu pilnīgi noraidīt.

/pers. E/ pretprasību pret /pers. C/ un /pers. D/ par dāvinājuma līguma atzīšanu par noslēgtu noraidīt.

Piedzīt no /pers. C/ (/pers. C/), dzimuša /datums/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,50 EUR (trīs *euro*, 50 *centu*) apmērā.

Piedzīt no /pers. D/ (/pers. D/), dzimuša /datums/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,50 EUR (trīs *euro*, 50 *centu*) apmērā.

Spriedums daļā par tiesas izdevumu piedziņu labprātīgi izpildāms 10 (desmit) dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Atcelt ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2011.gada 26.augusta lēmumu piemēroto prasības nodrošinājumu – /pers. E/ piederošās kustamās mantas un naudas līdzekļu apķīlājumu, ķīlas tiesības atzīmes uz /pers. E/ piederošiem nekustamiem īpašumiem – nekustamo īpašumu /adrese A/, reģistrētu Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/, un nekustamo īpašumu /adrese B/, reģistrētu Carnikavas novada zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs B/.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātā un samaksājot drošības naudu 284,57 *euro* apmērā.

Pilns spriedums sastādīts 2015.gada 12.oktobrī.

Tiesneši (paraksts) S.Krūmiņa
(paraksts) M.Katlapa
(paraksts) N.Riņķis

NORAKSTS PAREIZS
Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Civillietu tiesu palātas tiesnese S.Krūmiņa
Rīgā 2015.gada 13.oktobrī